

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la expertiza genetică și modificarea
unor hotărâri ale Guvernului

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la expertiza genetică și modificarea unor hotărâri ale Guvernului a fost elaborat de către Ministerul Justiției la propunerea Centrului Național de Expertize Judiciare și Centrului de Medicină Legală.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite prin implementarea noilor reglementări

Scopul principal al proiectului este aducerea în concordanță a prevederilor unor hotărâri de Guvern aferente domeniului de expertiză judiciară cu noile modificări legislative ale Legii nr. 68/2016.

Totodată, în urma operării modificărilor propuse și a completării atribuțiilor Centrului cu funcții în domeniul cercetării științifice a expertizei judiciare, va fi realizată:

- asigurarea fundamentului metodologic al expertizei judiciare argumentate științific (metodici de efectuare a expertizelor judiciare), ce va permite furnizarea către justiție în termeni rezonabili, a unei baze probante științifice incontestabile, cu un nivel sporit de certitudine și credibilitate;

- posibilitatea dezvoltării domeniului de expertiză judiciară și asigurarea eficienței maxime în utilizarea metodicilor de lucru existente sau a celor noi elaborate și perfecționate în domeniul expertizei judiciare;

- asigurarea cu material științific, metodic și didactic a sectorului de formare a experților judiciari, ce va crea premise de fondare a unei „școli naționale de expertiză judiciară” (absentă la moment), menită să producă cadre înalt calificate de experți judiciari la specialitățile solicitate de beneficiari;

- unificarea practicii de expertiză judiciară a laboratoarelor prin elaborarea de proceduri de adaptare a metodelor științifice de cercetare, aprobare și validare, utilizate în practică de experții judiciari ai instituțiilor publice de expertize judiciare și ai birourilor individuale și asociate de expertiză judiciară;

- diminuarea pierderii proceselor, cu decizii bazate pe concluziile experților care au realizat expertize judiciare fără suport științific.

La fel, modificările operate în unele hotărâri ale Guvernului vin să asigure realizarea în practică a unui nou gen de expertiză judiciară în Republica Moldova – expertiza genetică, dar și să excludă expertiza psihiatrico-psihologică din categoria genurilor de expertiză judiciară separate.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la expertiza genetică și modificarea unor hotărâri ale Guvernului include modificarea mai multor acte normative, după cum urmează:

1) *Hotărârea Guvernului nr. 1412/2016 cu privire la Centrul Național de Expertize Judiciare* – urmează a fi modificată în scopul asigurării desfășurării activităților științifico-practice în domeniul expertizei judiciare de către Centrul Național de Expertize Judiciare și ajustării cadrului normativ conex la modificările legislative operate în cuprinsul Legii nr. 68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

Actualmente, Centrul Național de Expertize Judiciare, autoritate administrativă din subordinea Ministerului Justiției, implementează politica statului în domeniul efectuării expertizelor judiciare și coordonează activitatea practică în domeniul dat. Misiunea Centrului constă în desfășurarea activităților științifico-practice în domeniul expertizei judiciare.

Realizarea activităților evidențiate este dificilă fără intervenții de cercetare științifică, înțeleasă nu în sensul științei clasice/fundamentale, ci celei aplicative, destinată segmentului de expertiză judiciară.

În contextul prevederilor Legii nr. 68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, urmează a fi întreprinse acțiuni în sensul dezvoltării unei bazei metodologice moderne, precum și a elaborării metodicilor de efectuare a expertizelor judiciare pentru specialități de expertiză judiciară indicate în Nomenclatorul expertizelor judiciare, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 195/2017. Însă, în lipsa resurselor științifice, realizarea acestor procese devine imposibilă.

Investirea Centrului Național de Expertize Judiciare cu atribuții în domeniul cercetării științifice în domeniul expertizei judiciare este o necesitate care reiese atât din natura instituției juridice a expertizei judiciare, cât și din prevederile legislației în vigoare.

Potrivit Legii nr. 68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar - expertiza judiciară este definită ca o activitate științifico-practică, în cadrul căreia expertul aplică realizările moderne ale științei, tehnicii și metodele adecvate cercetării în privința anumitor fapte, fenomene, circumstanțe, obiecte, substanțe, urme, documente sau ale corpului și psihicului uman, care sunt examinate în vederea descoperirii adevărului.

Raportul de expertiză reprezintă o probă într-un proces judiciar, cu obiecte și circumstanțe variate, respectiv, soluționarea fiecărui caz necesită o abordare aparte și specifică, cu aplicarea metodelor științifico-practice fiabile din diferite domenii ale științei.

La moment, în Republica Moldova, nu există o instituție publică de expertiză, activitatea căreia ar avea la bază cercetarea științifică.

Deși, potrivit Legii nr. 68/2016, Centrul Național de Expertize Judiciare este o instituție coordonatoare a practicii în domeniul expertizei judiciare, în Regulamentul privind organizarea și funcționarea Centrului Național de Expertize Judiciare lipsesc prevederi care ar corespunde cerințelor unei coordonări sistemice științifice a activității de expertiză din toată țara.

Activitatea separată/izolată a instituțiilor în domeniul expertizei judiciare este divizată, experții judiciari în activitatea de efectuare a expertizelor judiciare folosesc metode și metodici diferite, nu există o unicitate în aplicarea acestora, precum și o activitate științifică bazată pe conlucrarea cu oamenii de știință. Or, în majoritatea statelor predomină ideea unificării activității experților judiciari și integrarea în practica domeniului expertizei a bazei științifice.

Efectuarea expertizelor judiciare de către Centrul Național de Expertize Judiciare se încadrează în genul celor de cercetare științifică, doar că rezultatele acestor cercetări au o aplicare deosebită de cea a cercetărilor clasice.

Reieșind din specificul expertizei judiciare, metodicile pot fi elaborate calitativ doar de către cercetătorii științifici cu statut dublu de expert judiciar și colaborator științific. Expertiza judiciară fiind o activitate complexă, care îmbină învățătura expertologiei și a științei corespunzătoare specialității de expertiză judiciară, pentru fiecare caz aparte, nu poate fi concepută și realizată cu procedee separate. Doar o abordare științifică complexă de genul menționat, poate servi pe deplin la elaborarea metodicilor, conferindu-le acestora valoare cu adevărat științifică, temei științific, obiectivitate a datelor obținute, exactitate cu eficacitate (randament) care să conducă la soluționarea cu succes a sarcinilor expertizei judiciare.

O altă problema constituie formarea experților judiciari, or, în lipsa programelor și suportului metodic de formare a experților judiciari, elaborate pe fundament științific, o atare activitate de calitate practic este imposibilă.

2) *Hotărârea Guvernului nr. 1411/2016 pentru aprobarea Regulamentului privind activitatea Comisiei de calificare și evaluare a experților judiciari, Regulamentului privind condițiile de desfășurare și promovare a examenului de calificare pentru atribuirea calității de expert judiciar și a modelului licenței pentru exercitarea profesiei de expert judiciar.*

În contextul modificărilor operate în textul Legii nr. 68/2016 cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, prin care a fost exclusă excepția privind scutirea de efectuare a stagiului profesional și de examenul de calificare a persoanelor care dețin un titlu științific de doctor, doctor habilitat sau de academician și condiția obligatorie pentru experții judiciari din domeniul construcțiilor de a deține certificate de calificare eliberate de către (Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor) actual Ministerul Economiei și Infrastructurii, se impune necesitatea excluderii din cuprinsul carului normativ conexe a prevederilor similare.

3) *Hotărârea Guvernului nr. 194/2017 pentru aprobarea tarifelor la serviciile de expertiză judiciară - potrivit art. 75 alin. (1) din Legea nr. 68/2016, expertiza judiciară se efectuează cu condiția că solicitantul să achite în prealabil costurile acesteia. Costurile expertizei judiciare și extrajudiciare, efectuate de către instituțiile publice de expertiză judiciară se stabilesc de Guvern. În scopul realizării acestor prevederi a fost aprobată Hotărârea Guvernului nr. 194/2017 privind reglementarea tarifelor pentru serviciilor de expertiză judiciară și extrajudiciară.*

În scopul implementării Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr. 6/2012 Centrul de Medicină Legală a finalizat procesul de fondare a laboratorului genetic, fapt ce impune includerea în actul normativ menționat a tarifului pentru un tip nou de expertiză judiciară - cea genetică, care la moment este prevăzută în Nomenclatorul expertizelor judiciare aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 195 din 24 martie 2017. Cercetarea genetică vine să înlocuiască investigațiile serologice deoarece are un mai mare potențial în domeniul judiciar, fiind capabilă să identifice persoana în

baza profilului său genetic și, astfel, să furnizeze instanței judecătorești și organelor de urmărire penală informații mult mai precise.

4) *Hotărârea Guvernului nr. 195/2017 privind aprobarea Nomenclatorului expertizelor judiciare* – în scopul clasificării după criteriile științifice a specialităților de expertiză judiciară, Guvernul a aprobat Nomenclatorul expertizelor judiciare. Reglementările pct. 28 al acestuia prevăd în calitate de gen de expertiză judiciară expertiza psihiatrico-psihologică care urmează a fi exclusă din actul normativ vizat, or aceasta nu poate exista în calitate de gen separat, dat fiind faptul că ea reprezintă o expertiză complexă în sensul celor prevăzute la art. 35 din Legea nr. 68/2016.

4. Fundamentarea economică-financiară

Cu referire la costurile orientative ale diverselor tipuri de expertize genetice, acestea pot fi calculate prin însumarea tarifelor pentru fiecare etapă constitutivă a expertizei date. La rândul lor, tarifele pentru fiecare etapă rezultă din înmulțirea unităților de timp estimativ necesare pentru efectuarea acțiunilor aferente etapei la costul per unitate de timp (oră).

În acest sens, cu titlu ilustrativ, vor fi analizate câteva tipuri de expertize genetice (care sunt mai frecvent ordonate de către organele de urmărire penală și alte persoane).

Expertiza filiației (paternitatea, maternitatea):

Calculul costului se face per persoană.

Cost = Tariful etapei 26.05.01. (Prelevarea și conservarea probelor biologice în vederea analizei ADN) + Tariful etapei 26.05.04.1. (Extracția și cuantificarea ADN din probe biologice simple (sânge, salivă și alte secreții)) + Tariful etapei 26.05.04.3. (Stabilirea profilului ADN pentru markeri STR autozomiali completat cu markeri cromozomiali X și Y) = 143 + 1430 + 4004 = 5577 lei.

Tariful etapei 26.05.01. = Timpul necesar x Costul per oră = 0,5 ore x 286 lei = 143 lei

Tariful etapei 26.05.04.1. = Timpul necesar x Costul per oră = 5 ore x 286 lei = 1430 lei

Tariful etapei 26.05.04.3. = Timpul necesar x Costul per oră = 14 ore x 286 lei = 4004 lei

Expertiza filiației poate fi efectuată în privința a cel puțin 2 persoane. Costul cercetării poate fi mai mare în cazurile dependente de calitatea și sursa (persoană decedată, oase, dinți etc.) probelor prezentate.

Expertiza genetică în infracțiunile sexuale:

Calculul costului se face per expertiză. Pentru efectuarea expertizei trebuie să fie cercetate mai multe probe - cel puțin 3 (probele de referință prelevate de la persoane (victimă, bănuț) și probele în litigiu).

Cost = Tariful etapei 26.05.01. (Prelevarea și conservarea probelor biologice în vederea analizei ADN) x 2 + Tariful etapei 26.05.02. (Examinarea preliminară, eşantionarea și/sau testarea rapidă a probei) + Tariful etapei 26.05.03.1. (Pregătirea probei biologice simple (sânge, salivă și alte secreții) pentru izolare ADN) x 3 + Tariful etapei 26.05.04.1. (Extracția și cuantificarea ADN din probe biologice simple (sânge, salivă și alte secreții)) x 2 + Tariful etapei 26.05.04.2. (Extracția și cuantificarea ADN din probe biologice complicate (amestec

secreții, oase, dinți, țesuturi împrafinate, material biologic degradat, urme material genetic etc.)) + Tariful etapei 26.05.04.3. (Stabilirea profilului ADN pentru markeri STR autozomali completat cu markeri cromozomiali X și Y) x 3 = 143 x 2 + 286 + 286 x 3 + 1430 x 2 + 2288 + 4004 x 3 = 18590 lei.

Tariful etapei 26.05.01. = Timpul necesar x Costul per oră = 0,5 ore x 286 lei = 143 lei

Tariful etapei 26.05.02. = Timpul necesar x Costul per oră = 1 oră x 286 lei = 286 lei

Tariful etapei 26.05.03.1. = Timpul necesar x Costul per oră = 1 oră x 286 lei = 286 lei

Tariful etapei 26.05.04.1. = Timpul necesar x Costul per oră = 5 ore x 286 lei = 1430 lei

Tariful etapei 26.05.04.2. = Timpul necesar x Costul per oră = 8 ore x 286 lei = 2288 lei

Tariful etapei 26.05.04.3. = Timpul necesar x Costul per oră = 14 ore x 286 lei = 4004 lei

Costul expertizei depinde de numărul și calitatea probelor de referință și a celor în litigiu.

5. Respectarea transparenței decizionale

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul Hotărârii Guvernului a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md, compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Proiecte de acte normative remise spre coordonare*.

Ministru

Victoria IFTODI